

Kauza o Václavák aneb případová studie monitorující aktivity směřující k řešení situace výskytu otevřené drogové scény na Václavském náměstí v Praze

Mgr. Lenka Procházková, TP DROP IN, Ing. Aleš Herzog, TP SANANIM

Již dva roky probíhá snaha o vytlačení uživatelů drog z Václavského náměstí, a to s minimálními úspěchy. Tento text chronologicky popisuje jednotlivá přijatá opatření a jejich výsledek.

V únoru 2009 se policisté poprvé výrazněji pokusili vytlačit injekční uživatele drog z oblasti Václavského náměstí a znemožnit práci terénních pracovníků v této oblasti. Tato situace, kterou lze zjednodušeně pojmenovat jako boj o to, kdo se může na území kolem sochy Svatého Václava pohybovat, pokračuje až dosud. Rozhodli jsme se jako pracovníci terénních programů, bezprostředně zapojení jak do jednání, tak pozorující situaci přímo „na Václaváku“, celou kauzu dlouhodobě monitorovat a dokumentovat.

Připouštíme, že náš popis situace nebude „nestranný“, nicméně jsme se snažili shromáždit co největší množství zdrojů (zápisů z jednání, záznamů mailové komunikace, novinových článků), aby bylo možné fakta ověřit. Tyto přílohy na vyžádání rádi poskytneme. Popíšeme změny, které na otevřené drogové scéně nastaly, protože její samotná existence a podoba je jádrem problému.

Textem chceme upozornit na absurditu situace, v níž zbytečně všechny zainteresované strany již téměř dva roky marní energii místo skutečného řešení.

Stručný přehled realizovaných opatření a řešení

Termín	Aktivita, opatření, jednání	Výsledek
Únor – srpen 2009	• Policisté začali vytlačovat uživatele drog z Václavského náměstí	• Nedošlo k žádné změně v počtu uživatelů drog v lokalitě, naopak počet uživatelů drog se zvyšoval
Září 2009	• Policisté začali na základě domluvy s MČ Praha 1 vytlačovat uživatele drog do Čelakovského sadů • Terénní pracovníci jako projev dobré vůle působili na zkoušku v Čelakovského sadech	• Nedošlo k žádné změně v počtu uživatelů drog v lokalitě, uživatelé drog se do Čelakovského sadů nepřesunuli • Uživatelé drog se začali zdržovat ve vestibulech metra o něco méně, ale korzovali po celém Václavském náměstí (nejvíce mezi obchodním domem Debenham's a restaurací McDonald's) • MČ Praha 2 začala výrazně protestovat • Terénní pracovníci po uplynutí doby, kterou dobrovolně strávili v Čelakovského sadech, začali být napadáni Policií ČR a Městskou policií s tím, „že mají povoleno jen Čelakovského sady“.
Prosinec 2009	• Najata agentura ADA Médea. • Zesílena hlídková činnost policie na Václavském náměstí. • Starosta MČ Praha 1 deklaroval ochotu hledat systémové řešení. • Označení terénních pracovníků bundami.	• Nedošlo k žádné změně v počtu uživatelů drog v lokalitě. • Policisté (MP i PČR) i přes označení terénních pracovníků pokračují v jejich bezdůvodné perlustraci a dalších aktivitách narušujících terénní práci.
Leden 2010	• Policie důrazně vytlačuje uživatele drog i terénní pracovníky z vestibulů metra Muzeum a Můstek - střed	• Uživatelé drog začínají k aplikaci drog využívat pasáže a otevřené vchody v blízkosti Václavského náměstí, což vyvolá odpor a zapojení dalších subjektů.
Duben 2010	• Městská policie vyzývá uživatele drog k přesunu do zóny Vrchlického sady • Terénní pracovníci tráví dle dohody vymezenou dobu ve Vrchlického sadech	• Uživatelé drog se do Vrchlického sadů přesouvají jen v omezeném rozsahu, část drogové scény se přesouvá do Františkánské zahrady. • Policisté (MP i PČR) i přes označení terénních pracovníků pokračují v jejich

		bezdůvodné perlustraci a dalších aktivitách narušujících terénní práci.
Srpen – září 2010	• Zahájen projekt sanitky dva dny v týdnu. • Městská policie důsledně hlídkuje a vykazuje uživatele drog z Františkánské zahrady	• Václavské náměstí zůstává místem obchodu s drogami, ale uživatelé po nákupu drog odcházejí do Vrchlického sadů, kde drogy užívají. Denně se zde dle počasí zdržuje 100 – 200 uživatelů drog. • Ve Františkánské zahradě se nezdržuje větší množství uživatelů drog.
Říjen 2010 - nyní	• Policie ČR kritizuje vytvoření zóny Vrchlického sady. • Policie ČR opět začíná ve zvýšené míře perlustrovat terénní pracovníky.	• Uživatelé drog se postupně přestávají zdržovat ve Vrchlického sadech a vracejí se na Václavské náměstí.

Zapojené subjekty

Do jednání se zapojily následující subjekty:

- Terénní programy Drop In, Sananim a Progressive, pravidelně vykonávající terénní práci na otevřené drogové scéně, usilující o ochranu veřejného zdraví
- Městská část Praha 1, na jejímž území se v sledovaném období nacházela největší část otevřené drogové scény. Městská část Praha 1 usilovala o přesunutí drogové scény mimo své území.
- Městská část Praha 2, na jejímž území (na Karlově náměstí) se nacházela otevřená drogová scéna
- Městská policie, obvodní ředitelství Praha 1, usilující o potlačení a přesunutí drogové scény
- Policie ČR, Obvodní ředitelství policie Praha I, usilující o potlačení a přesunutí drogové scény
- Sdružení podnikatelů Nového Města pražského - dobrovolné, nezávislé a neziskové sdružení fyzických a právnických osob, které mají zájem se aktivně podílet na ochraně Nového Města, zejména Václavského náměstí a jeho blízkého okolí. Aktuálně sdružuje především zástupce velkých firem, které působí na Václavském náměstí (např. hotel Jalta, Hotel Fénix, obchodní dům Debenhams apod.). Sdružení se snaží svolat jednání všech relevantních subjektů (TP, MČ, policie) a vytvářet tlak na nalezení dlouhodobého řešení problémů.
- Antidrogová agentura Médea (ADA), najatá MČ Praha 1 k zajištění ochrany Václavského náměstí před vlivem otevřené drogové scény v průběhu prosince 2010 a pak Českými drahami pro ochranu Hlavního nádraží
- České dráhy a společnost Grandi Stazioni, která se ohradila vůči přesunu otevřené drogové scény do blízkosti Hlavního nádraží
- Primátor Hl. M. Prahy a Protidrogová komise Magistrátu Hlavního města Prahy, která vyvolávala jednání a vypracovávala materiály k nalezení systematického řešení
- Odborná sdružení poskytovatelů a pracovníků v nízkoprahových službách a další odborné subjekty Katedra adiktologie 1. LF UK, Asociace nestátních organizací (ANO)

Situace na Václavském náměstí od konce roku 2008

Na přelomu roku 2008 a 2009 dochází k přesunu ohniska otevřené drogové scény z blízkosti Hlavního nádraží na Václavské náměstí. Do této doby se na Václavském náměstí vyskytovali uživatelé drog v menší míře, ve večerních hodinách okolo stanice metra Muzeum.

Terénní programy reagovaly na přesun drogové scény rychle a přemístily svou činnost za klienty na Václavské náměstí, kde začaly svou práci více upozorňovat na přesun klientů. S tím je spojeno rostoucí množství stížností a udání na policii a městské části Praha 1 od obyvatel, veřejnosti, která si stěžovala na probíhající obchod s drogami.

Tzv. otevřená drogová scéna znamená veřejná prostranství, na nichž se pohybuje a setkává větší počet uživatelů drog. Hlavní město Praha dlouhodobě zažívá obtíže způsobené koncentrací problémových uživatelů drog na veřejných prostranstvích. Tato ohniska se za posledních 15 let postupně posunují po centru města (Václavské náměstí, Národní třída, Karlovo náměstí, Hlavní nádraží, Na Knížecí). Primárním motivem pro vznik těchto míst je nákup a prodej drog. Docházejí sem jak stálí prodejci drog (tzv. dealeři), tak příležitostní prodejci (drogově závislí, kteří mají aktuálně přebytek drogy) a uživatelé drog, kteří chtějí drogy nakoupit (ověřeno dotazníkovým šetřením TP).

Dalšími jevy, které se na otevřené drogové scéně odehrávají a narušují veřejný pořádek, je obchod s kradenými věcmi, injekční aplikace na veřejnosti, konflikty uživatelů drog mezi sebou. Na místa

většího setkávání uživatelů drog docházejí terénní pracovníci. Problémoví uživatelé na drogové scéně rezignovali na "skrytost" své závislosti a proto požadují realizaci výměnného programu přímo tam, kde jsou. Tím dochází k tomu, že výměnný program zviditelňuje velký počet problémových uživatelů na otevřené drogové scéně.

Tab. Odhady počtu osob na otevřené drogové scéně

Odhad problémových uživatelů drog v Praze (dle NMS, 2008):	11.500 osob
Odhad problémových uživatelů drog na tzv. otevřené drogové scéně v průběhu roku (dle tzv. kódů, které seberou terénní programy):	min. 2.500 osob
Odhad problémových uživatelů drog na tzv. otevřené drogové scéně v průběhu jednoho dne (dle tzv. kódů, které seberou terénní programy):	
Václavské náměstí:	300 - 800 osob
Na Knížecí:	50 - 200 osob
Karlovo náměstí (v období 4-9/2009):	50 - 200 osob

Iniciativa městských částí

V květnu 2010 začala bezpečnostní komise Městské části Prahy 1 důrazně požadovat od Městské policie a Policie ČR, aby vůči otevřené drogové scéně zakročila a to s cílem "vymístit" drogovou scénu mimo území MČ Praha 1, a zejména mimo prostory vestibulu stanic metra Muzeum a Můstek.

Na začátku září 2009 se k činu rozhodla také Praha 2, které dala "své" městské policii zadání vytlačit uživatele drog z parku na Karlově náměstí. Jako poslední se přidala Městská část Praha 5 s požadavkem vytlačit drogovou scénu z prostoru autobusového nádraží Na Knížecí.

Aktivity policie (Městské policie a Policie ČR)

Na stížnosti a udání reagovala policie zvýšeným počtem hlídek na Václavském náměstí a od února 2009 začíná intenzivní tlak hlídek Policie ČR a městské policie směrem k terénním pracovníkům organizací Drop In, Sananim a Progressive, s cílem znemožnit jejich práci v této lokalitě. Začalo docházet k opakovanému zjišťování totožnosti terénních pracovníků a jejich vykazování z míst, kde se otevřená drogová scéna nachází. Zároveň došlo k zvýšenému tlaku na uživatele drog, aby opustili Václavské náměstí.

Řada policistů je k terénní práci kritická, jejich převažující osobní názory a argumenty, které ventilují při výkonu povolání, se dají shrnout následovně:

- uživatelé drog přicházejí a pohybují se na místech, kde jsou terénní pracovníci. Přesunem terénních pracovníků se přesunou i uživatelé drog
- terénní pracovníci by měli mít na výkon terénní práce na veřejných prostranstvích typu vestibulů stanic metra speciální povolení
- distribucí injekčních setů podporují terénní pracovníci užívání drog
- velká část injekčního materiálu je injekčními uživateli po aplikaci odhozena a ohrožuje občany
- někteří terénní pracovníci vypadají jako uživatelé drog a proto nelze vyloučit, že drogy neprodávají
- výměna injekčních setů na veřejnosti budí veřejné pohoršení
- na Václavském náměstí nemají terénní pracovníci co dělat a „já je odsud dostanu“

Výsledek aktivit policie:

- **nedošlo ke snížení koncentrace problémových uživatelů drog v této lokalitě, naopak drogový trh v tomto období roste.**
- **Uživatelé drog se přitom setkávali především ve vestibulech stanic metra Muzeum a Můstek – střed.**

Jednání a konfrontace mezi městskými částmi, Policií ČR, Městskou policií a terénními programy

Dne 9. září 2009 bylo terénním programům při jednání s MČ Praha 1 oznámeno, že od 15. září bude vytlačovat PČR a Městská policie drogovou scénu do Čelakovského sadů (malý park vedle budovy Národního muzea). Cílem akce je především "vyčistit" vestibuly metra, protože si stěžují cestující.

Od terénních programů bylo požadováno:

- aby se terénní programy označily (bundy, vesty, čepice)
- aby působily, poskytovaly služby jenom v Čelakovského sadech

MČ rovněž oznámila, že začala připravovat vyhlášku zakazující aplikaci na veřejnosti. Policie ČR po terénních pracovnících požadovala navržení zóny, kde se mají uživatelé drog zdržovat. Terénní programy souhlasily, že se označí, za což byly a dosud jsou kritizovány velkou částí odborné obce nízkoprahových služeb. Další reakcí terénních programů bylo, že stráví na zkoušku omezenou dobu v Čelakovského sadech a pak vyhodnotí úspěšnost tohoto přesunu. Terénní programy za to požadovaly:

- zamezení perlustrace terénních pracovníků bez důvodů, zdržování se v jejich blízkosti za účelem kontroly jejich klientů, ponižování a urážení jejich práce a jich osobně
- ustanovení platformy, která by policisty v přímé hlídkové práci informovala o práci terénních pracovníků
- volbu místa, kde bude drogová scéna tolerována při klimaticky nepříznivých podmínkách
- zapojení se MČ Praha 1 do financování terénních programů
- informační kampaň pro veřejnost (jako zdroje stížností a udání, kvůli nimž MČ Praha 1 trvá na označení) o práci a označení terénních pracovníků

Dále terénní programy daly tato systémová doporučení k redukování dopadu otevřené drogové scény formou systémových řešení, mimo jiné:

- zřízení mobilního výměnného bodu (sanitky) na okraji drogové scény, což omezí viditelnost výměny pro širokou veřejnost a případné stížnosti
- zřízení stacionární nebo mobilní aplikační místnosti

Odpovědi na tento návrh byly negativní reakce ze strany MČ Praha 1. V komunikaci s protidrogovým koordinátorem byly požadavky terénních programů hodnoceny jako nepřijatelné. Přesto terénní pracovníci působili v měsíci září a říjnu v Čelakovského sadech, jako gesto dobré vůle, v očekávání, že dojde ke změně chování policistů.

Policie se v daném období pokoušela intenzivní hlídkovou činností vytlačit uživatele drog mimo Václavské náměstí, včetně Čelakovského sadů.

Výsledek:

- **Nedošlo k výraznější změně z hlediska celkového počtu osob na Václavském náměstí.**
- **Drogový trh v dané období stagnoval** a byl spíše ovlivněn přeléváním uživatelů drog mezi touto scénou a Karlovým náměstím, kde byl v dané období situován trh s heroinem a pervitinem.
- **Uživatelé drog se začali zdržovat ve vestibulech metra o něco méně, ale korzovali po celém Václavském náměstí** (nejvíce mezi obchodním domem Debenhams a restaurací McDonald's).
- **Terénním pracovníkům čekajícím v Čelakovského sadech výrazně poklesly kontakty s uživateli drog i vyměněný injekční materiál.** Tím se ochrana veřejného zdraví spíše snížila.

Vyhodnocení pokusu o přesun drogové scény do Čelakovského sadů

Terénní programy poslaly v říjnu 2010 hodnotící dopis pro MČ Praha 1, PČR a MP, kde uvedly: "Drogová scéna se nepřesunula do Čelakovského sadů ani nezmizela... Z tohoto důvodu a aktuálně s příchodem horšího počasí se přesuneme do míst, kde klienti jsou a lze s nimi pracovat. Abychom ale zůstali v duchu původní dohody, budeme realizovat výměnu co se týká Muzea v chodbě za veřejnými záchodky směr Čelakovského sady, co se týče Můstku, tak v bočním výstupu z vestibulu směr Jindřišská ulice. Pokud ale i v horizontu cca měsíce změny na scéně nenastanou, vrátíme se k standardní práci ve vestibulech metra."

Na tento dopis jsme nedostali žádnou odpověď.

Situace a hlavně komunikace s Policií ČR a městskou policií se nezlepšila. Terénní programy se rozhodly vzájemně spolupracovat na akci "vyškol si svého policistu", a to formou:

- vzdělávání terénních pracovníků (přestupkové řízení, etický kodex policisty, práva a povinnosti policistů)
- vytvoření letáků pro řadové policisty o smyslu práce terénních programů
- nácvik vyjednávání s policisty - vyvrcholilo společným seminářem TP Drop In, SANANIM, Progressive s nácvikem jednání v konfliktních situacích.

Vývoj v zimním období

Drogová scéna se s příchodem zimy na Václavském náměstí ještě více zviditelnila. Uživatelé drog se kumulovali u výstupů z metra Můstek (u obchodního domu Debenhams) a metra Muzeum (restaurace McDonalds), případně korzovali mezi těmito místy. Pokračovaly konflikty s policií, hlavně ve

vestibulech stanic metra Muzeum a Můstek, kde se policisté snažili práci TP narušit perlustrací a focením terénních pracovníků při práci.

V prosinci došlo nakonec ke konstatování, že "odsouvání klientů" je chybná varianta. Ing. Dvořák, starosta MČ Prahy 1, přesně řekl: *"Obce samy nemohou tento problém vyřešit. Je třeba jej posunout o patro výše, řešit jej na celopražské úrovni. Takto si budeme přesouvat narkomany mezi sebou."*

MČ Praha 1 přislíbila podporu hledání systémového řešení.

Terénní pracovníci dostali a začali používat oblečení s nápisem "Terénní programy", které vyrobila MČ Praha 1 a finančně se podílela MČ Praha 2.

Zapojení Antidrogové agentury Médea Security

Přes deklaraci ochoty hledat systémové řešení udělala MČ Praha 1 krok, který byl odbornou veřejností hodnocen jako nesystémový. Hned následně po vyjádření starosty si MČ najala služby antidrogové agentury Médea Security (ADA).

Deník Právo dne 10. 12. 2009 zveřejnil článek o záměrech MČ Praha 1 s agenturou Médea. V článku je uvedeno:

"MČ Praha 1 si najala agenturu Médea Security, která má na svátky vyčistit Václavské náměstí od uživatelů drog. Za měsíc jejich působení radnice na náměstí, vydá necelý půl milion korun. „Naši pracovníci budou dokumentovat kriminalitu, všechny protiprávní řízení,“ řekl Právu ředitel agentury Kroužil s tím, že se akce nebude týkat jen drog."

Z pozorování a na základě závěrečné zprávy agentury Médea (která byla k dispozici pouze k nahlédnutí) bylo zřejmé, že se na Václavském náměstí pohybovali dva muži označení v žlutých vestách a další bez označení. Zpráva agentury uvádí 52 zásahů, z nichž 26 se týká pokusu vykázat lidi kouřící marihuanu z Václavského náměstí.

Společně s pohybem ADA Médea zintenzivnila svoji činnost na Václavském náměstí také Policie ČR. V prvních 14 dnech prosince 2009 se pohybovalo na Václavském náměstí 20 – 30 policistů v jeden okamžik (v časech mezi 12.00 – 17.00).

Po novém roce městská policie svoji aktivitu soustředila na vytlačení uživatelů drog z vestibulu metra Můstek – střed, kde byla stabilně přítomna hlídka policie a vykazovala uživatele drog z těchto míst. Obdobně se Policie ČR snažila zamezit pohybu uživatelů drog ve vestibulu metra Muzeum. Uživatelé drog se tak více přesunuli na povrch Václavského náměstí, setkávacím místem se nejčastěji stal výstup z metra před obchodním domem Debenhams. Uživatelům drog se snížila dostupnost veřejných záchodků ve stanici Můstek - střed, do této doby jednoho z nejvíce užívaných míst pro injekční aplikaci.

Výsledek:

- **Nedošlo k žádné výraznější změně v rozsahu drogové scény na Václavském náměstí.**
- **Uživatelé drog se z vestibulů metra přesunuli na povrch.**
- **Vzhledem k nedostupnosti veřejných záchodků hlídaných policií začali uživatelé drog hledat jiná aplikační místa.**

Protiaplikační vyhláška

Městská část Praha 1 připravila vyhlášku postihující injekční aplikaci na veřejnosti, podle vzoru požívání alkoholických nápojů na veřejnosti. Nejistili jsme, zda vyhláška byla radou Hlavního města Prahy projednána, rozhodně nedošlo k jejímu projednání v zastupitelstvu Hlavního města Prahy.

Vstup podnikatelů

Do kauzy se v lednu a únoru 2010 zapojily další subjekty. Jako první se ozval Unijazz společně s Asociací muzeí a galerií ČR, kteří upozornili na zvýšení injekční aplikace v pasáži, kde sídlí.

Následně se do kauzy zapojilo Sdružení podnikatelů Nového Města pražského. Toto sdružení dlouhodobě upozorňuje na problémy, které otevřená drogová scéna působí. Snaží se hledat řešení a iniciovat jednání znesvářených subjektů. Díky iniciativě sdružení došlo k řadě jednání na různých úrovních (Protidrogová komise MHMP, MČ Praha 1). Sdružení důsledně a dlouhodobě tlačí všechny zúčastněné strany do akce a dodržení stanovených slibů.

Jednání na úrovni protidrogové komise MHMP

Jedním z dalších jednání bylo Mimořádné jednání protidrogové komise 11. března 2010. Závěrečné návrhy předsedajícího MUDr. Pavla Béma byly:

"Pro Václavské náměstí je z hlediska politické ekonomické funkce velkou zátěží kumulace negativních vlivů některých jevů, jako je pouliční obchod s návykovými látkami, prostituce, hazard a jejich následné spojení s jinými trestnými činy. Je proto třeba: Zvážit zavedení nových nástrojů na účinnou

pomoc řešení situace na otevřené drogové scéně. (Aplikační místnosti, mobilní terénní pracoviště se zdravotnickým zázemím).“

Další jednání byla naplánována na polovinu dubna, všichni zúčastnění měli připravit návrhy z těchto oblastí: legislativní bezpečnostní, urbanistické, veřejné zdravotnické, podnikatelské. Cílem je komplexní návrh rozumných a humanistických opatření na vytěsnění drogové scény z Václavského náměstí.

Návrhy řešení

Na základě zadání MUDr. Pavla Béma byly podány dva návrhy komplexu opatření. Pracovní skupina sekce HR Magistrátu Hlavního města Prahy dala tento návrh:

Krátkodobá opatření:

- Stálá přítomnost kriminální policie ČR zaměřená na prodej drog
- Výrazné zvýšení počtu míst v programech metadonové a jiné substituce v Praze
- Zřízení dostatečně vybavené sanitky na okraji drogové scény
- Prostorová opatření (omezení míst vhodných k aplikaci drogy, redukce křovin u budovy Národního muzea)

Dlouhodobá opatření:

- Optimalizace sítě do podoby tzv. minimální sítě Harm Reduction programů takto:
 - o zřízení 3 nízkoprahových zařízení s aplikační místností a pracovním programem
 - o zřízení 1 terénního programu
 - o zřízení 1 pracovního programu - 1 projekt, pětidenním provoz
 - o zřízení 1 programu sociálního bydlení
 - o zřízení 2 programů substitučního programu - (metadon, Suboxone)

Sdružení Nového města pražského předložilo tento návrh:

- Okamžitě změnit místo výměny stříkaček a jehel drogově závislým občanům, odsunout tyto aktivity z povrchu Václavského náměstí.
- Umožnit se drogově závislým shlukovat v „parčíku Washingtonova (Vrchlického sady)“. (Se stejným návrhem přišel i ředitel městské policie Miroslav Stejskal).
- využít „parčík Washingtonova (Vrchlického sady)“ – onu nevyužívanou část vedle Hlavního nádraží, zde zřídit auto nebo sanitku, kde by se trvale drogově závislým vyměňovaly jehly a stříkačky.
- Policie ČR a Městská policie začne razantně zakročovat proti jakýmkoliv problémům s drogami, jejich aplikací apod. a v přilehlých pasážích Václavského náměstí.
- Policie ČR začne intenzivně řešit drobnou kriminalitu způsobovanou drogově závislými osobami v obchodech na Václavském náměstí.
- na Václavském náměstí a v jeho okolí opět začnou operovat hlídky cizinecké policie (zaměřena jak na uživatele drog – cizí státní příslušníky, tak na naháněče do nočních klubů a prodejce drog).
- MČ Praha 1 najde místo pro aplikační místnost (tzv. šlehárnu) v blízkosti Václavského náměstí.
- magistrát hlavního města Prahy navrhne změnu zákona o drogách. Zákon se musí změnit tak, aby držení jedné nebo dvou dávek pro vlastní potřebu nebylo trestným činem ani přestupkem – aby například nebylo možné zatýkat drogově závislé osoby pohybující se se svou dávkou drogy v aplikační místnosti.

V této době narůstala nespokojenost řadových terénních pracovníků s tím, že musí chodit označení (v bundách s nápisem Terénní programy) a přitom nedošlo k zlepšení chování řadových policistů. Tato nespokojenost vyvrcholila dotazníkovým šetřením, v nichž byly uživatelům drog položeny mj. tyto otázky: „Je pro vás označení terénních pracovníků ohrožující?“, „Jaký je primární důvod pohybu na Václavském náměstí?“, „Využívali byste aplikační místnosti?“

Výsledek:

- **Návrhy řešení nebyly dále projednávány na žádném relevantním fóru. Později byla realizována z návrhu pouze 2 opatření: zřízení sanitky na okraji drogové scény a vyčlenění zóny Vrchlického sady.**

Zóna Vrchlického sady

Ředitel městské policie Miroslav Stejskal spustil realizaci nového plánu na přesun drogové scény. Městská policie vyčlenila zónu ve Vrchlického sadech (vedle Hlavního nádraží), kde bude pohyb

uživatelů drog tolerován. Miroslav Stejskal napsal dopis určený uživatelům drog, který měli městští policisté od začátku dubna přímo distribuovat. Dohled nad zónou si vzala na starost městská policie. V této souvislosti požádala Policie ČR jeden den před zahájením akce terénní programy o spolupráci, a to při jednání 1. dubna 2010 v budově PČR v Bartolomějské. Nakonec o pár dní později došlo k uzavření dohody mezi TP a policií, která byla následně písemně potvrzena mailem. To byl průlom, protože policisté vždy písemnou dohodu odmítali. Dohoda obsahovala, že terénní programy budou trávit část svého pracovní doby ve Vrchlického sadech a policisté přestanou streetworkery atakovat. Konkrétně:

Terénní pracovníci:

- budou informovat uživatele drog o záměru přesunout drogovou scénu do Vrchlického sadů
- budou trávit určitou část pracovní doby ve Vrchlického sadech, a to následovně: TP Drop In 30 minut mezi 14-17.00, TP Sananim 60 minut v době mezi 12-14.00 a TP Progressive 30 minut v době mezi 17-19.30
- mimo tyto časy budou TP působit a kontaktovat klienty v celé lokalitě Václavského náměstí. Zároveň ale budou informovat o vyčlenění zóny Vrchlického sadů. Ve chvíli, kdy se bude drogová scéna do sadů přesouvat, časy přiměřeně rozšíří.

Policisté:

- řadoví policisté se začnou korektně a slušně chovat k terénním pracovníkům. Především nebudou slovně napadat terénní pracovníky a obviňovat je z pohybu na drogové scéně
- dojde k vymizení perlustrace bez objektivních příčin řádně označených terénních pracovníků a také zanikne cílené sledování terénních pracovníků za účelem odrazení uživatelů drog, kteří chtějí využít výměnný program
- policisté přestanou negativně hodnotit užitečnost a smysl práce terénních pracovníků v přímém kontaktu.

Všechny strany přitom pojmenovaly, že takto vyčleněná zóna je pouze **provizorní řešení** pro teplejší období roku a je nutné řešit, co bude na podzim a v zimě, kdy uživatelé drog ve Vrchlického sadech setrvávat nebudou.

Výsledek:

- **Až v měsících květen a červen došlo k uklidnění situace v souvislosti s přesunem větší části uživatelů drog do Vrchlického sadů.** Drogový trh probíhal převážně na Václavském náměstí a Vrchlického sady byly pro uživatele místem, kde si mohou v klidu aplikovat a odpočinout. Vyhrazené místo ve Vrchlického sadech se stalo tolerovanou aplikační zónou v centru Prahy, což podporuje snahu o systémové řešení zřídit aplikační místnost, kde by aplikace probíhala "skrytě" v místnosti a pod odborným dohledem zdravotnického personálu.
- **Konflikty mezi terénními pracovníky a policisty pokračovaly.** Mnoho řadových policistů si vyložilo uzavřenou dohodu tak, že terénní pracovníci mohou být pouze ve Vrchlického sadech a nikoli na Václavském náměstí. Vedení TP muselo důsledně vyžadovat dodržování uzavřených dohod. **Městská policie po této komunikaci začala dohodu dodržovat a policisté přestali práci terénních pracovníků narušovat.**

Protest Grandi Stazioni

Proti plánu přesunout drogovou scénu do Vrchlického sadů, tedy do bezprostřední blízkosti Hlavního nádraží, vzápětí začala protestovat společnost Grandi Stazioni a České dráhy. Právník těchto společností hrozil MČ Praha 1 žalobou za překročení pravomocí daných zákonem.

Františkánská zahrada

S příchodem teplého počasí se část uživatelů drog přesunula do Františkánské zahrady. Po nějaké době sem začali docházet také terénní pracovníci. Městská policie postupně zajistila stálou hlídkovou činnost v této lokalitě a v průběhu měsíce srpna docílila toho, že se uživatelé drog v lokalitě přestali zdržovat.

Terénní pracovníci přitom zde skutečně zaznamenali, že ředitel Městské policie MČ Praha 1 plní slovo, když z vysílačky přímo zakázal policistům atakovat terénní pracovníky slovy: „Máte zajistit, aby tam nebyli narkomani. Pak tam nebudou ani streetworkeri“.

Sanitka

V měsíci červnu MČ Praha 1 i městská policie podpořily projekt sanitky určené uživatelům drog. Tento projekt přitom v minulosti zcela odmítali. Sanitku pořídilo o. s. SANANIM a ta je od 9. srpna 2010 k dispozici každé pondělí a čtvrtek klientům ve Vrchlického sadech a nabízí kromě výměny i testování na infekční nemoci, poradenství a zdravotní ošetření.

Za dva a půl měsíce provozu její služby využívalo v průměru 115 uživatelů drog denně, bylo vyměněno 24.310 injekčních setů (průměrně 1.105 denně), bylo realizováno 123 ošetření, 37 lidí otestováno na HIV, 56 osob na HVC a 53 na syfilis.

Výsledek:

- **Sanitka se stala využívanou službou a naplnila plánovaná očekávání: přispěla k tomu, že se uživatelé drog více přesunuli do Vrchlického sadů.**

Konference Městská drogová politika

V Praze se konala v termínu 30. 9. - 2. 10. 2010 mezinárodní konference věnovaná principům místní protidrogové politiky. Téma řešení problémů s otevřenou drogovou scénou bylo jedním z výrazných témat. Policisté, politici i odborníci z Velké Británie, Švýcarska a Holandska prezentovali příklady systémových řešení, jak se vypořádali s otevřenou drogovou scénou.

Ředitel Národní protidrogové centrály (NPC) plk. Frydrych na konferenci uvedl, že NPC s praxí vykazování jak uživatelů drog, tak terénních pracovníků z oblasti Václavského náměstí souhlasí. Rovněž ale uvedl, že zásadně nesouhlasí s vyčleněním zóny Vrchlického sady. Zástupci terénních programů i policistů po konferenci deklarovali vůli hledat společně řešení a spolupracovat.

Další jednání zástupců podnikatelů, MČ Praha 1, policistů a TP

V říjnu 2010 proběhlo další jednání zainteresovaných stran. Podnikatelé zde vystoupili s připomenutím, že se blíží zima a hrozí návrat uživatelů drog na Václavské náměstí. Rovněž si stěžovali na to, že část uživatelů drog si koupí dávku a nedorazí do Vrchlického sadů, ale drogu aplikuje již „po cestě“ ve Washingtonově ulici.

Policie ČR na jednání odsoudila vyčlenění zóny Vrchlického sady s tím, že v lokalitě došlo ke zvýšení trestné činnosti a městská policie nezvládá zajistit dohled nad lokalitou. Policie ČR rovněž ústy plk. Prommera obvinila terénní pracovníky z nedodržování dohod a oznámila, že bude opět vytlačovat uživatele drog z Václavského náměstí.

Terénní programy uvedly, že plní dohodu přesně tak, jak deklarovaly písemně, a naopak jsou šikanovány některými řadovými policisty, na které podávají stížnosti. Tyto stížnosti ale nemají žádný efekt, řadoví policisté se terénním pracovníkům ohledně stížností vysmívají.

Zástupce MČ Praha 1 zvažuje přesun sanitky směrem k Bulharu, aby uživatelé drog opustili zónu Vrchlického sady.

Všechny zúčastněné strany následně konstatovaly, že problém musí být řešen na vyšším fóru (např. na úrovni Magistrátu Hl. města Prahy).

Aktuální situace

Uživatelé drog se postupně přestávají zdržovat ve Vrchlického sadech a vracejí se na Václavské náměstí. Policie opět začíná perlustrovat terénní pracovníky. Bylo zahájeno další přestupkové řízení s terénním pracovníkem za výkon jeho práce.

Terénní pracovníci byli při výkonu své práce napadeni neznámým útočníkem.

V článku věnovaném situaci na Václavském náměstí uvedl předseda Sdružení Nového Města pražského Jan Adámek: "Jakmile začne pršet a sněžit, vrátí se uživatelé drog zase do podchodů". Šéf městských strážníků Miroslav Stejskal uvedl: "Prostě jim to nedovolíme. Mají své vyhrazené místo, kde mohou být, ale na náměstí se nevrátí. Ve Vrchlického sadech se denně pohybuje kolem 150 uživatelů drog." Podle Adámka současná situace připomíná hru na kočku a myš: "Dokud z náměstí nezmizí dealeři drog, nezmizí ani narkomani."

Policie ČR začíná ve zvýšené míře perlustrovat terénní pracovníky na Václavském náměstí a pravidelně dělá záahy ve vyčleněné zóně Vrchlického sady. Dochází i k tomu, že sem Policie ČR přijede a perlustruje všechny uživatele drog, kteří zrovna chtějí využít služby sanitky (viz fotografie).

Závěr

"Válku o Václavák" vnímáme jako zbytečné plýtvání energií, které omezuje hledání a realizaci skutečného řešení obtíží způsobených existencí otevřené drogové scény. Doufáme, že z předloženého popisu situace bude zřejmé, že jsme společně prožili dva roky vzájemné frustrace, uzavírané dohody jsou neúčinné nebo nedodržované. Ani po dvou letech se skutečné systémové řešení problémů s drogovou scénou bohužel téměř nepřiblížilo.

Kontakty: Lenka Procházková, street@dropin.cz, Aleš Herzog, herzog@sananim.cz

Přílohy:

Chronologický přehled kauzy s odkazem na zdroje pro ověření informací **Tab. Chronologický přehled kauzy s odkazem na zdroje pro ověření informací**

Datum	Aktivita	Příloha (je-li):
Přelom 2008/09	Dokončení samovolného přesunu drogové scény na Václavské náměstí	
02-II-09	První výraznější střety mezi policisty ČR, městskými policisty a terénními programy	Příloha 1; Záznamy TP SANANIM: leden – srpen
18-III-09	Schůzka terénních programů, domluvení akce "Vyškol si svého policistu" s cílem informovat policisty a vyhnout se konfliktům na Václavském náměstí	Příloha 2- Vytvoření informačního materiálu pro policisty.
25-VIII-09	První jednání s MČ Praha 1 na téma označení a místa. Navržení zóny Čelakovského sady ze strany MČ Praha 1.	Příloha 3 – Zápis z jednání dne 25. 8. 2009
03-IX-09	První jednání na Magistrátě Hlavního města Prahy za přítomnosti primátora Béma - především o situaci na Karlově náměstí, sekundárně o situaci na Václavském náměstí	
10-IX-09	Odpověď terénních programů Městské části, Policii ČR a městské policii s návrhem systémového řešení	Příloha 4 - Zápis ze schůzky TP ze dne 10. září 2009
24-IX-09	Realizace opatření MČ Praha 2 k vytlačení drogové scény z oblasti na Karlově náměstí	Příloha 5 - Výběr z tisku
12-X-09	Jednání mezi zástupci terénních programů a Městskou částí Praha 2	
01-X-09	Negativní odpověď ředitele MP Praha 1 na návrhy terénních programů	
02-X-09	Veřejné prohlášení terénních programů na téma Veřejný pořádek versus veřejné zdraví	Příloha 6 – Veřejné prohlášení
03-X-09	Pokračování střetů mezi policisty ČR, městskými policisty	Příloha 7 - Záznamy TP SANANIM.
18-XI-09	Jednání s Městskou částí Praha 1. Domluva ohledně oděvů terénních pracovníků.	
10-XII-09	Velké jednání v rámci MČ Prahy 1. Starosta MČ konstatoval, že MČ bude hledat systémové řešení	Příloha 8 - Zápis z jednání ze dne 10. 12. 2009
XII -09	Důrazný tlak městských policistů, aby uživatelé drog opustili vestibuly stanic metra Muzeum a Můstek – střed. Uživatelé drog se začali shromažďovat před obchodním domem Debenham's a korzovat mezi tímto obchodním domem a restaurací McDoland's.	
15-XII-09	Zakázka od Městské části Praha 1 pro Agenturu ADA Médea na zajištění pořádku na Václavském náměstí v období prosinec – leden	
17-XII-09	Společné vzdělávání pracovníků TP v oblasti jednání s policií	
21-I-10	Stížnost o. s. Unijazz k MČ Praha 1 na to, že se část drogové scény přesunula do pasáže v Jindřišské ulici	Příloha 9 – Dopis o.s. Unijazz
25-II-10	Stížnost Sdružení Nového města pražského k MČ Praha 1 na situaci na Václavském náměstí	Příloha 10 – Dopis Sdružení Nového města pražského
III - 10	Zvýšena aktivita policie směřující k zabránění shromažďování se uživatelů drog před obchodním domem Debenham's	

Datum	Aktivita	Příloha (je-li):
25-III-10	Návrh vyhlášky, umožňující udělení přestupku za injekční aplikaci na veřejnosti. Návrh vyhláška nebyl odeslán do legislativního procesu.	Příloha 11 – Návrh vyhlášky
III-10	Návrh systémového řešení ze strany TP	Příloha 11,5 – Návrh systémového řešení
11-III-10	Protidrogová komise MHMP, která konstatovala, že cílem je: „komplexní návrh rozumných a humanistických opatření na vytlačení drogové scény z Václavského náměstí.“	Příloha 12 – Zápis z jednání
III-IV-10	Výzkum realizovaný TP mezi uživateli drog, zaměřený na důvody pohybu na Václavském náměstí, označení pracovníků a využívání aplikačních místností	Příloha 12,5 – Výstup z dotazníkového šetření
20-IV-10	Magistrátní fórum, zabývající se popisem situace a vytvořením komise, která navrhne systémové řešení (komise nevznikla)	
22-IV-10	Další protidrogová komise MHMP, kde zástupce MČ Praha 1 navrhl jako součást řešení „Zakládat KC kolem centra města“.	Příloha 13 - Zápis z jednání
13-IV-10	Zahájení přestupkového řízení s terénním pracovníkem Alešem Herzogem	Příloha 14 – Výzva k podání vysvětlení
30-III-10	Rozhodnutí ředitele MP pana Stejskala, o vyčlenění zóny Vrchlického sady	Příloha 15 – Leták a dopis určený uživatelům drog
01-IV-10	Jednání Policie ČR, zástupců MČ Praha 1 a zástupců terénních programů, na kterém byla uzavřena dohoda o postupu jednotlivých stran z hlediska přesunu uživatelů drog do Vrchlického sadů	
10-IV-10	Mailová dohoda ohledně vztahů TP a PČR a MP	Příloha 16 – Mailová komunikace
21-IV-10	Protest Českých drah a společnosti Grandi Stacioni proti přesunu drogové scény do Vrchlického sadů	Příloha 17 – Dopis „přesun drogově závislých do Vrchlického sadů“
27-V-10	Protest České asociace streetwork ohledně označení terénních pracovníků	Příloha 18 – Dopis „Prohlášení ČAS“
VII - 10	První útok na terénní pracovníky TP DROP IN - hozená dlažební kostka proletěla kolem pracovníků v blízkosti metra Muzeum, pachatel nebyl spatřen	
9-VIII-10	Zahájení projektu sanitka o. s. SANANIM	
26-VIII-10	Společná stížnost TP DROP IN a TP SANANIM na příslušníka Policie ČR	příloha 19 – Stížnost
IX-10	Komunikace s plk. Prommerem, ředitelem okrsku I Policie ČR ohledně vzájemných vztahů	Příloha 20 – Mailová komunikace
2-IX-10	Druhý útok na pracovníky TP DROP IN – útok slzným sprejem	Příloha 21 – Mailové oznámené TP DROP IN
30-IX-10	Konference Urban Drug policies in the globalised World, zabývající se řešením problémů otevřené drogové scény; www.praguedeclaration.cz	Příloha 22 – novinový článek z konference
X-10	Jednání Sdružení Nového Města pražského, MČ Praha 1, Policie ČR a terénních programů, na němž Policie ČR vyjádřila nespokojenost s vymezením zóny Vrchlického sady z důvodu zvýšení trestné činnosti v této lokalitě	

Datum	Aktivita	Příloha (je-li):
X - 10	Zahájení přestupkového řízení s terénním pracovníkem TP DROP IN Otou Stloukalem	
X - 10	Sanitka se ukazuje jako potřebný, úspěšný a velmi vytížený projekt	Příloha 23 - Zpráva o realizaci projektu Sanitka
X - 10	Policisté ČR lustrují a vykazují terénní pracovníky z Václavského náměstí v Praze	Příloha 24 - Záznamy konfliktů mezi policisty a TP
11-XI-10	Městská policie uvedla, že uživatelům drog zabrání vrátit se na Václavské náměstí v případě zhoršení počasí	Příloha 25 - Novinový článek - Deník METRO